

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – ΜΟΝΟ ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ –
Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 2016 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
(ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργος Ιωάννου

ΜΕΣ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥΣ

Στέκομαι και κοιτάζω τὰ παιδιά· παίζουνε μπάλα. Κάθομαι στὸ ὀρισμένο καφενεῖο· σὲ λίγο θὰ σχολάσουν και θ' ἀρχίσουν νὰ καταφτάνουν οἱ μεγάλοι. Κουρασμένοι ἀπ' τὴ δουλειά, εἶναι πολὺ πιὸ ἀληθινοί. Οἱ περισσότεροὶ γεννήθηκαν ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴν πόλη, ὅπως κι ἐγώ. Κι ὅμως διατηροῦν πιὸ καθαρὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ράτσας τους και τὴν ψυχὴ τους, ἀπὸ μᾶς τοὺς διεσπαρμένους. Ἰδίως ὅταν τοὺς βλέπω ἐδῶ, μοῦ φαίνονται πιὸ γνήσιοι. Κάπως ἀλλιώτικοι μοιάζουν μακριά, σὲ ἄλλα περιβάλλοντα συναντημένοι.

Ἡ ἀλήθεια πάντως εἶναι πὼς στὸ ζήτημα τῆς ἀναγνωρίσεως ἔχω φοβερὰ ἐξασκηθεῖ. Ὅπου κι ἂν εἶμαι, τὸν Πόντιο, ἂς ποῦμε, τὸν διακρίνω ἀπὸ μακριά· κι ἀπὸ μιὰ γραμμὴ τοῦ κορμιοῦ του μονάχα. Δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀκούσω τὴν ὀμιλία του, οὔτε νὰ διαπιστώσω τὴν ἀλλιώτικη μελαχρινάδα. Σπανίως νὰ πέσω ἔξω. Ἀπὸ κοντὰ ὅμως εἶμαι ὀλότελα ἀλάνθαστος. Τὸ ἴδιο και μὲ τοὺς Καραμανλῆδες,¹ τοὺς Καυκάσιους, τοὺς Μικρασιάτες ἀπ' τὶς ἀκτές, τοὺς ἄλλους ἀπ' τὰ βάθη, τοὺς Κωνσταντινουπολίτες, ἀπὸ μέσα ἢ ἀπ' τὰ περὶχωρα, κι ἂς ἐπιμένουν ὅλοι τους πὼς εἶναι ἀπ' τὴν καρδιὰ τῆς Πόλης, κι ἀπ' τὸν Γαλατά.² Οἱ Θρακιῶτες ὅμως ἔρχονται πιὸ καστανοί· ξανθοὶ πολλὲς φορές, κι εὐκολότερα μπερδεύονται μὲ πρόσφυγες ἀπὸ μέρη ἄλλα. Ἐξάλλου σὰ νὰ ἔχουν χάσει τὴν ἰδιαίτερη προφορὰ τους ἢ ἴσως ἐγὼ νὰ τὴν ἔχω συνηθίσει. Μπερδεύονται κυρίως μ' αὐτοὺς ποὺ ἤρθαν ἀπ' τὴ Ρωμυλία. Αὐτὸ συμβαίνει κι ἀνάμεσα στοὺς Ἑπειρῶτες και στοὺς ἄλλους ἀπ' τὶς περιοχὲς τοῦ Μοναστηριοῦ.³

Ὅταν τοὺς μπερδεύω, τὸ καταλαβαίνω συνήθως ἀργά· γιατί ἔχω

¹ *Καραμανλῆς* : ο καταγόμενος ἀπὸ τὴν Καραμανία· [Καραμανία: πόλη περὶ τα 90 χλμ. Ν.Δ. τοῦ Ἰκονίου].

² *Γαλατάς* : συνοικία τῆς Κωνσταντινούπολης.

³ *Μοναστήριο* : πόλη τῆς Νοτιοσλαβίας, ἄλλοτε σπουδαῖο ἐλληνικὸ κέντρο (σήμερα ἀνήκει στὴν Πρῶην Γιουγκοσλαβικὴ Δημοκρατία τῆς Μακεδονίας).

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – ΜΟΝΟ ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ –
Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

τόση πεποίθηση πάνω σ' αυτό τὸ ζήτημα, ὥστε σπανίως ρωτῶ. Κατὰ βάθος βέβαια αὐτὸ δὲν εἶναι σφάλμα, εἶναι διαπίστωση.

Κι ὅμως πόση συγκίνηση ἔχει νὰ κοιτάξεις ἢ νὰ συζητᾷς στὰ καφενεῖα καὶ νὰ διαισθάνεσαι τὴ δική σου ἢ μιὰ ἄλλη πανάρχαια ράτσα. Ἀκοῦς ἐκεῖνες τὶς φωνές μὲ τὴ ζεστὴ προφορὰ καὶ σοῦ ῥχεται ν' ἀγκαλιάσεις. Ὄνόματα ἀπὸ σβησμένους τάχα λαοὺς καὶ χώρες δειλιάζουν μέσα στὸ νοῦ· μεθῶ μονάχα καὶ ποὺ τὰ λέω ἀπὸ μέσα μου, καθὼς ὀλοένα βεβαιώνομαι. Χαίρομαι νὰ κοιτάζω τὶς ἀδρὲς καὶ τίμιες φυσιογνωμίες τους, κι ἀνατριχιάζω βαθιά, ὅταν σκέφτομαι πὼς αὐτὸς ποὺ μοῦ μιλᾷ εἶναι δικός μου ἄνθρωπος, τῆς φυλῆς μου. Κάτι σὰ ζεστὸ κύμα μὲ σκεπάζει ξαφνικά, θαρρεῖς καὶ γύρισα ἐπιτέλους στὴν πατρίδα. Δὲν ἔχει σημασία ποὺ δὲ γνώρισα ποτὲ αὐτὴ τὴν πατρίδα ἢ ποὺ δὲ γεννήθηκα κὰν ἐκεῖ. Τὸ αἷμα μου ἀπὸ κεῖ μονάχα τραβάει· ἐκτὸς κι ἂν εἶναι ἀληθινὸ πὼς ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπ' αὐτὰ ποὺ τρώει καὶ πίνει, ὅποτε πράγματι εἶμαι ἀπὸ δῶ. Καὶ πὼς ἐξηγεῖται τότε ὅλη αὐτὴ ἢ λαχτάρα;

Γυρνῶ μὲς στοὺς προσφυγικοὺς συνοικισμοὺς μὲ δυνατὴ εὐχαρίστηση. Θράκες, Χετταῖοι, Φρύγες, ὄμορφοι Λυδοί, πάλι, θαρρεῖς ἀνθοῦν ἀνάμεσά μας. Οἱ ἴδιοι δὲν ξέρουν βέβαια αὐτὰ τὰ ὀνόματα· γιὰ μένα ὅμως εἶναι φορτωμένα μυστήριο καὶ ἀγάπη. Κι ἂν ἀκόμα δὲν εἶναι, πολὺ θὰ ἤθελα νὰ ἦταν ἔτσι ἢ ἀλήθεια.

Κι ὅμως τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχουν κάνει τὸ πᾶν γιὰ νὰ σκορπίσει ἢ ὀμορφιά αὐτὴ στοὺς τέσσερις ἀνέμους. Οἱ ἐγκληματίες τῶν γραφείων ἐκμεταλλεύτηκαν τὴ ζωηράδα τους καὶ τὴν ἀγνόητά τους. Τοὺς ἐξώθησαν νὰ σφάξουν καὶ νὰ σφαχτοῦν· νὰ φαγωθοῦν, ἰδίως μεταξὺ τους. Τώρα φυσικὰ τοὺς τρέμουν καὶ προσπαθοῦν νὰ τοὺς ξεφορτωθοῦν μὲ τὴ μετανάστευση. Πολὺ ἀργά, νομίζω.

Κάθε φορὰ ποὺ φεύγω ἀπὸ κεῖ, μὲ ἀποχαιρετοῦν χωρὶς νὰ δείξουν παραξένεμα, ἂν καὶ ἄγνωστοί μου ἄνθρωποι. Τοὺς πληροφοροεῖ τὸ αἷμα τους γιὰ μένα, ὅπως καὶ τὸ δικό μου μὲ κάνει νὰ τοὺς κατέχω ὀλόκληρους. Πάντως ποτέ τους δὲν ἐπιμένουν νὰ μὲ κρατήσουν στὶς παρέες τους.

Ὀλομόναχος, ξένος παντάξενος,⁴ χάνομαι στὶς μεγάλες ἀρτηρίες. Ὅταν ἀνάβει τὸ κόκκινο καὶ σταματοῦν τ' αὐτοκίνητα, μοῦ φαίνεται γιὰ μιὰ στιγμή πὼς παύει ἐντελῶς κάθε θόρυβος. Ἐρυθρὰ καὶ λευκὰ αἰμοσφαίρια σὰ νὰ κυκλοφοροῦν. Κι ὅμως βλέπω πὼς τὸ πλῆθος ἐξακολουθεῖ νὰ περπατᾷ, νὰ κουβεντιάζει ἢ νὰ γελάει. Σταματῶ πολλὲς φορὲς στὴ μέση τοῦ πεζοδρομίου, κι ὅπως στὸ κούτσουρο ποὺ κόβει τὸ νερό, ἔτσι περιστρέφονται γύρω μου οἱ διαβάτες. Τώρα ποὺ δὲν ἐμποδίζουν οἱ μηχανές, ἀκούω χιλιάδες βήματα στὸ πλακόστρωτο. Μοῦ

⁴ παντάξενος : ὁ ἐντελῶς ξένος.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – ΜΟΝΟ ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ –
Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

ὄρεται να καμπυλώσω τὴ ράχη μου γιὰ νὰ περάσει χωρὶς ἐμπόδια αὐτὸ τὸ ποτάμι. Τῆς Γονατιστῆς,⁵ ὅταν περνάει ἀπὸ πάνω μου τὸ βουβδὸ ποτάμι τῶν προγόνων, γονατισμένος πάνω στὰ καρυδόφυλλα,⁶ σκύβω βαθιὰ στὸ χῶμα, γιὰ νὰ μὴ βγάλουν οἱ ψυχὲς ἐξαιτίας μου τὸν παραμικρότερο παραπονιάρικο βόμβο.⁷

Ἐγὼ ὅμως ἀπὸ τώρα εἶμαι βαριὰ παραπονεμένος. Μέσα στοὺς ξένους καὶ στὰ ξένα πράγματα ζῶ διαρκῶς· στὰ ἔτοιμα καὶ στὰ ἐνοικιασμένα. Συγκατοικῶ μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἀδιαφοροῦν τελείως γιὰ μένα, κι ἐγὼ γι' αὐτούς. Οὔτε μικροδιαφορὲς δὲν ὑπάρχουν κὰν μεταξύ μας. Ὁ ἕνας ἀποφεύγει τὸν ἄλλο, ὅσο μπορεῖ. Μὰ κι ἂν τύχει νὰ σοῦ μιλήσουνε, κρύβουν συνήθως τὰ πραγματικά τους στοιχεῖα σὰ νὰ 'ναι τίποτε κακοποιοί. Τὸ ἰδανικό, ἡ τελευταία λέξη τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι, λέει, νὰ μὴ ξέρεις οὔτε στὴ φάτσα τὸ γείτονά σου. Πονηρὰ πράγματα βέβαια· προφάσεις πολιτισμοῦ, γιὰ νὰ διευκολύνονται οἱ ἀταξίες.

Γι' αὐτὸ ζηλεύω αὐτοὺς ποὺ βρίσκονται στὸν τόπο τους, στὰ χωράφια τους, στοὺς συγγενεῖς τους, στὰ πατρογονικά τους. Τουλάχιστο, ἄς ἦμουν σ' ἓνα προσφυγικὸ συνοικισμὸ μὲ ἀνθρώπους τῆς ράτσας μου τριγύρω.

(Γιὰ ἓνα φιλότιμο, 1964)

⁵ *τῆς Γονατιστῆς* : πρόκειται γιὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν ὁποία διαβάζεται ὁ εσπερινὸς μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία. Ὁ εσπερινὸς λέγεται «Γονατιστῆ» γιὰτὶ περιέχει ευχὲς γονυκλισίας (ὁ ἱερέας παροτρύνει τοὺς πιστοὺς νὰ γονατίσουν). Στὸν εσπερινὸ αὐτὸ ὑπάρχουν εἰδικὲς ευχὲς γιὰ ζωντανούς καὶ νεκρούς. Ἡ παραμονὴ τῆς Πεντηκοστῆς, τὸ Σάββατο, εἶναι τῶν ψυχῶν. Σύμφωνα με λαϊκὴ δοξασία, ἀπὸ τὸ Μεγάλο Σάββατο οἱ ψυχὲς ἐλευθερώνονται ἀπὸ τὸν Ἄδη καὶ ἐρχοῦνται στὸν κόσμον ὁλοῦς τῆς Ἀναστάσεως. Μετὰ τὴ Γονατιστῆ τελειώνει ἡ περίοδος χάριτος τῶν νεκρῶν καὶ ἀρχίζει ὁ θρήνος τῶν ψυχῶν.

⁶ *γονατισμένος πάνω στα καρυδόφυλλα* : Στὴ Θράκη τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς πῆγαιναν στὴν ἐκκλησία κρατώντας κλώνους καρυδιάς καὶ γονάτιζαν πάνω στα φύλλα. Πίστευαν ὅτι ἡ καρυδιά ἐξασφαλίζει υγεία καὶ ἀποδιώχνει τὰ κακὰ πνεύματα. Γι' αὐτὸ καὶ τὴν εβδομάδα ποὺ προηγείται τῆς Πεντηκοστῆς ἐβάζαν στὸν κόρφο τοὺς φύλλα καρυδιάς. (βλ. *Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου Ἐρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας*, τόμος ΙΗ', ΙΘ', 1965-1966, σελ. 313-314).

«... Τὸ ψυχοσάββατο τῆς Πεντηκοστῆς χρησιμοποιοῦσαν καρυδόφυλλα γιὰ νὰ κλείνουν τὰ μάτια τους, νὰ μὴν τα δουν οἱ ψυχὲς τῶν νεκρῶν, ἀναγνωρίσουν τοὺς δικούς τους καὶ δὲν μποροῦν μετὰ νὰ τοὺς ἀποχωριστοῦν». (βλ. Δημ. Σ. Λουκάτος, *Συμπληρωματικὰ τοῦ χειμῶνα καὶ τῆς ἀνοιξῆς*, Ἐκδ. Φιλιππότῃ, Αθήνα, 1985).

⁷ *σκύβω βαθιὰ στο χῶμα, γιὰ νὰ μὴ βγάλουν οἱ ψυχὲς ἐξαιτίας μου τὸν παραμικρότερο παραπονιάρικο βόμβο* : Ἡ κάθοδος τῶν ψυχῶν καὶ ἡ ἐπιστροφὴ τους στὸν Ἄδη εἶναι ἀρχαιοελληνικὴ δοξασία, καθὼς δὲν ὑπάρχει ὁ διαχωρισμὸς κόλασης καὶ παραδείσου. Ἀρχαιοελληνικὲς γιορτὲς σαν τὴν Πεντηκοστῆ: τὰ Λεμούρια – 9, 11, 13 Μαΐου – (οἱ ψυχὲς ἐρχοῦνταν ἀπ' τὸν Ἄδη) καὶ τὰ Ἀνθεστήρια. Καὶ γιὰ τὶς δύο περιπτώσεις πιστεύεται ὅτι οἱ ψυχὲς εἶναι τόσο λεπτὲς στὴν υφή (σαν νὰ ἔχουν μίαν υλικότητα), ὥστε μποροῦν νὰ κρεμαστοῦν ἀπὸ ἓναν ἰστὸ ἀράχνης... Γι' αὐτὸ ἐκεῖνες τὶς μέρες οἱ ζωντανοὶ δὲν πρέπει νὰ κινῶνται ἐντόνα γιὰτὶ μίαν κίνησή τους μπορεῖ νὰ τραυματίσει μίαν ψυχὴ (βλ. Γ.Α. Μέγας, *Ἑλληνικαὶ εορταί*, Αθήνα 1956).

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – ΜΟΝΟ ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ –
Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Η πεζογραφία του Γιώργου Ιωάννου χαρακτηρίζεται, μεταξύ των άλλων, από λεπτή παρατήρηση, σχόλιο και ανεπιτήδευτη γραφή. Για καθένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά να γράψετε, χωρίς σχολιασμό, ένα αντίστοιχο παράδειγμα από το κείμενο.

Μονάδες 15

B1. Σύμφωνα με την άποψη της Έλενας Χουζούρη, ο Γιώργος Ιωάννου, μέσω της μνήμης, περιπλανάται στον χώρο και τον χρόνο της Θεσσαλονίκης. Για καθένα από τα παραπάνω στοιχεία να γράψετε (μονάδες 8) και να σχολιάσετε (μονάδες 12) δύο αντίστοιχα παραδείγματα μέσα από το κείμενο.

Μονάδες 20

B2. α) Να συνδυάσετε τα εκφραστικά μέσα (στήλη **A**) με τις φράσεις του πεζογραφήματος του Ιωάννου «Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς» (στήλη **B**), αντιστοιχίζοντας κάθε φορά έναν αριθμό της πρώτης στήλης με ένα γράμμα της δεύτερης. Δύο στοιχεία της στήλης **A** περισσεύουν:

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Χιαστό	α. Τοὺς πληροφορεῖ τὸ αἷμα τους γιὰ μένα.
2. Παρομοίωση	β. Γι' αὐτὸ ζηλεύω αὐτοὺς ποὺ βρίσκονται στὸν τόπο τους, στὰ χωράφια τους, στοὺς συγγενεῖς τους, στὰ πατρογονικά τους.
3. Αντίθεση	γ. Ὄνόματα ἀπὸ σβησμένους τάχα λαοὺς καὶ χῶρες.
4. Υπερβατό	δ. Ὅπως στὸ κούτσουρο ποὺ κόβει τὸ νερό, ἔτσι περιστρέφονται γύρω μου οἱ διαβάτες.
5. Προσωποποίηση	ε. Τὸν Πόντιο, ἄς ποῦμε, τὸν διακρίνω ἀπὸ μακριά [...]. Ἀπὸ κοντὰ ὅμως εἶμαι ὀλότελα ἀλάνθαστος.
6. Μεταφορά	
7. Ασύνδετο	

Μονάδες 10

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – ΜΟΝΟ ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ –
Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

β) Αφού βρείτε τον τύπο του αφηγητή και το είδος της εστίασης, να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 10

Γ1. Να σχολιάσετε τα παρακάτω αποσπάσματα:

α) «Τὸ αἷμα μου ἀπὸ κεῖ μονάχα τραβάει· ἐκτὸς κι ἂν εἶναι ἀληθινὸ πὼς ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπ’ αὐτὰ ποὺ τρώει καὶ πίνει, ὅποτε πράγματι εἶμαι ἀπὸ δῶ. Καὶ πῶς ἐξηγεῖται τότε ὅλη αὐτὴ ἡ λαχτάρα;»

σε κείμενο 80-100 λέξεων (μονάδες 10) και

β) «Συγκατοικῶ μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἀδιαφοροῦν τελείως γιὰ μένα, κι ἐγὼ γι’ αὐτούς. Οὔτε μικροδιαφορὲς δὲν ὑπάρχουν κὰν μεταξὺ μας. Ὁ ἕνας ἀποφεύγει τὸν ἄλλο, ὅσο μπορεῖ. Μὰ κι ἂν τύχει νὰ σοῦ μιλήσουνε, κρύβουν συνήθως τὰ πραγματικά τους στοιχεῖα σὰ νὰ ’ναι τίποτε κακοποιοί. Τὸ ἰδανικό, ἡ τελευταία λέξη τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι, λέει, νὰ μὴ ξέρεις οὔτε στὴ φάτσα τὸ γείτονά σου.»

σε κείμενο 130-150 λέξεων (μονάδες 15).

Μονάδες 25

Δ1. Στο κείμενο του Γ. Ιωάννου και στο απόσπασμα του Θ. Δεύτου που σας δίνονται, να εντοπίσετε (μονάδες 5) και να σχολιάσετε (μονάδες 15) δύο ομοιότητες και τρεις διαφορές, ως προς το περιεχόμενο.

Μονάδες 20

[Απόσπασμα]

[...] Το πρώτο φως της αυγής που μας ξύπνησε, μας δημιούργησε την πρώτη έκπληξη. Μπροστά μας απλωνόταν ένας μεγάλος κόλπος, αλλά δεν γνωρίζαμε πού βρισκόμασταν, αφού η απόσταση ήταν πολύ μεγάλη, ενώ ακόμη και τα σπίτια φαίνονταν σαν μικρές κουκκίδες. Όσο πλησιάζαμε, όλα γίνονταν ευκρινέστερα, αλλά και πάλι συμπέρασμα δεν μπορούσαμε να βγάλουμε για το πού βρισκόμασταν. Μέχρι τη στιγμή που κάποιος απ’ αυτούς που είχαν ανέβει ψηλά στο κατάρτι, φώναξε: «Ο Λευκός Πύργος, αδέλφια! Είμαστε στη Θεσσαλονίκη!». Ένα πανηγύρι έγινε πάνω στο κατάρτι, όπου συγκεντρώθηκαν όλοι οι επιβάτες. Όλοι ήθελαν να θαυμάσουν τη νύφη του Θερμαϊκού, που έστεκε εκεί αγέρωχη, ήρεμη, αρχόντισσα, καθώς την έλουζε ο πρωινός ανοιξιάτικος ήλιος. Η Θεσσαλονίκη έστεκε εκεί απέναντι, υπερήφανη για την ιστορία της, αλλά, το κυριότερο, με μια ανοικτή αγκαλιά για όλους. Γνώριζε από προσφυγιά η ίδια, γνώριζε από τέτοιους πόνους, γνώριζε τι

ΑΡΧΗ 6ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – ΜΟΝΟ ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ –
Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΩΝ

σήμαινε ξεριζωμός! Ήταν έτοιμη να μας υποδεχθεί, όπως είχε υποδεχθεί πριν από εμάς χιλιάδες συμπατριώτες μας. Είχε παράδοση η πόλη σε τέτοιες καταστάσεις, είχε βαθιά φιλική σχέση με την ανθρωπιά και την ευαισθησία· οι άνθρωποι της ήταν ζεστοί, φιλικοί, φιλότιμοι, καταδεκτικοί, εργάτες του καθημερινού μόχθου οι περισσότεροι. Καταλάβαιναν καλύτερα από τον καθένα τι σήμαινε προσφυγιά, τι σήμαινε να ξεριζωθείς από τον τόπο σου, από το σπίτι σου, από τις δουλειές σου! Το καταλάβαιναν, γι' αυτό και στήριζαν όπως μπορούσαν τους ανθρώπους που έρχονταν από τόσο μακριά, με τόσες ελλείψεις και, κυρίως, με ένα πολύ μεγάλο ψυχολογικό πρόβλημα. Γιατί, για τον κάθε πρόσφυγα, το πρόβλημα δεν ήταν μόνο ότι ξεριζώθηκε από τον τόπο του, ότι άφησε πίσω περιουσίες, νεκρούς, δουλειές. Το βασικό μας πρόβλημα, Μαξίμ, ήταν η ανασφάλεια και η ψυχολογική πίεση που αυτή μας προκαλούσε. Δεν ξέραμε τι μας ξημέρωνε, δεν ξέραμε σε τι συνθήκες θα ζούσαμε, δεν ξέραμε, το ελληνικό κράτος που πολεμούσε τόσα χρόνια, τι δυνατότητες έχει να μας συμπαρασταθεί. Είχαμε όμως την ελπίδα! Όλες αυτές οι σκέψεις ήρθαν σιγά - σιγά να φωλιάσουν στο μυαλό μου, καθώς ο πρώτος ενθουσιασμός που αισθανθήκαμε όλοι, αντικρίζοντας τη Θεσσαλονίκη, είχε πλέον εξανεμιστεί. Το πλοίο κάποια στιγμή σχεδόν μηδένισε ταχύτητα και ο γνωστός ήχος της άγκυρας ακούστηκε ξανά: «Αγκυροδέσαμε Ελλάδα, αδέλφια!» [...]

Θοδωρή Δεύτου, *Τραπεζούντα: Το διαμάντι της Ανατολής*,
Εκδ. Ωκεανός 2015, Αθήνα, σσ. 243-244

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ωρα δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 6ΗΣ ΑΠΟ 6 ΣΕΛΙΔΕΣ